Yksikön johtaja Annika Lindblom,
Neuvotteleva virkamies Marjaana Kokkonen
Ympäristöministeriö
3.2.2025

Asia: VNS 7/2024 vp Valtioneuvoston selonteko YK:n kestävän kehityksen toimintaohjelma Agenda2030:n toimeenpanosta

Maa- ja metsätalousvaliokunnan asiantuntijakuuleminen 7.2.2025

https://www.eduskunta.fi/pdf/VNS+7/2024

Ympäristöministeriö kiittää mahdollisuudesta lausua Valtioneuvoston selonteosta koskien YK:n kestävän kehityksen toimintaohjelma Agenda2030:n toimeenpanoa.

YM pitää tärkeänä, että Suomen hallitukset raportoivat säännöllisin väliajoin eduskunnalle YK:n kestävän kehityksen toimintaohjelman toimeenpanon edistymisestä Suomessa. Selonteko antaa mahdollisuuden kullekin hallitukselle kertoa keskeistä toimistaan kestävän kehityksen tavoitteiden toimeenpanemiseksi niin Suomessa kuin kansainvälisesti. Aiemmat selonteot on annettu vuosina 2017 ja 2020. YM kiittää VNK:aa hyvästä, osallistavasta selonteon valmistelusta.

YM näkee, että tämä kestävän kehityksen selonteko on keskeinen osa hallituksen selontekojen sarjaa, jonka käynnisti selonteot ulko- ja turvallisuuspolitiikasta sekä kansainvälisistä taloussuhteista ja kehitysyhteistyöstä kesällä 2024.

Suomea pidetään kestävän kehityksen mallimaana ja olemme sijoittuneet kestävän kehityksen globaalissa SDG-vertailussa useana vuonna ensimmäiseksi, niin myös vuonna 2024. YK:n SDG-mittareilla mitattuna Suomen vahvuutena on monien sosiaalisten, yhteiskunnallisten ja taloudellisen kehitystavoitteiden hyvä toteutuminen. Suomelle tunnistetut haasteet liittyvät lähes poikkeuksetta ekologisen kestävyyden sekä kulutuksen ja tuotannon kysymyksiin. YM pitää tärkeänä, että haasteet tunnistetaan, tunnustetaan ja niihin pyritään löytämään vaikuttavia ja kustannustehokkaita ratkaisuja.

YM pitää Agenda2030 toimintaohjelman vahvuutena sitä, että se haastaa valtioita ja muita toimijoita ajattelemaan kokonaisvaltaisesti. Toimet yhden tavoitteen ratkaisemiseksi eivät saa hankaloittaa jonkun toisen tavoitteen saavuttamista toisaalla. Esimerkiksi maailmanlaajuinen irtautuminen fossiilisista tulee toteuttaa tavalla, joka ei rapauta luonnon monimuotoisuutta, lisää saastumista, kasvata eriarvoisuutta tai heikennä kokonaisturvallisuutta.

YM valmistee ja seuraa erityisesti SDG-tavoitteiden 6 (vesi), 11 (kaupungit), 12 (kestävä kulutus ja tuotanto), 13 (ilmastoteot), 14 (meriekosysteemit) ja 15 (maaekosysteemit) toimeenpanoa. Toimien kautta pyritään löytämään ratkaisuja globaalin kolmoiskriisin – ilmastonmuutos, luontokato ja saastuminen – hidastamiseksi ja selättämiseksi. Kolmoiskriisi uhkaa myös ruokaturvaa monin tavoin. Esimerkiksi ilmastonmuutoksen vuoksi maaperä köyhtyy ja aavikoituminen etenee tai pölyttäjien palvelut heikentyvät luontokadon ja kemikalisoitumisen vuoksi. Ei kuitenkaan riitä, että Suomen ympäristö- ja maa- ja metsätalouspolitiikka on kestävää, vaan vihreän ja puhtaan siirtymän edistämiseksi tarvitaan ripeitä ja johdonmukaisia toimia kaikilla

talouden ja toiminnan sektoreilla niin kansallisesti kuin kansainvälisesti. Lisäksi on tärkeää, että EU toimii globaalina edelläkävijänä luonto-, ilmasto- ja kiertotalouspolitiikassa, ja että kansainväliset, EU:n omat sitoumukset ja kansallinen toimeenpano vievät samaan suuntaan.

Ilmastonmuutoksen torjunnan osalta Suomella on kunnianhimoinen kansallinen tavoite tulla hiilineutraaliksi vuoteen 2035 mennessä. Uusi ilmastolaki (423/2022) tuli voimaan heinäkuussa 2022 ja se säätää tavoitteet ja puitteet Suomen ilmastopolitiikan suunnittelulle ja sen toteutumisen seurannalle. Suomen nykyiset päästöt laskevat tuntuvasti, jopa odotettua enemmän, johtuen kivihiilen ja turpeen polton merkittävästä laskusta sekä ydin- ja tuulivoiman osuuden kasvusta. Silti kaikilla sektoreilla on tarve päättää lisätoimista nykyisten kansallisten tavoitteiden ja EU-tasolla asetettujen velvoitteiden saavuttamiseksi. Lisätoimien tarve hiilineutraaliuden saavuttamiseksi 2035 vastaa suuruudeltaan lähes puolta Suomen tämänhetkisistä kokonaispäästöistä. Erityishaasteena on maankäyttösektorin muuttunut tilanne.

Suomi on sitoutunut luontokadon pysäyttämiseen Kunming-Montrealin luonnonmonimuotoisuuskehyksen ja EU:n biodiversiteettistrategian mukaisesti. Tästä huolimatta uusimpien uhanalaisuusarviointien mukaan Suomen luonnon monimuotoisuuden kehityssuunta on heikkenevä sekä lajien (v. 2019) että luontotyyppien (v. 2018) osalta. YM näkee, että luontopolitiikassa tarvitaan vahvempaa tahtotilaa ja yhteistyötä johdonmukaisten ja yhteiskunnallisesti laaja-alaisten toimenpiteiden toimeenpanon varmistamiseksi. Muutokset tulee toteuttaa oikeudenmukaiseksi koetuilla tavoin ja järjestelmätasolla. Olemme Suomessa etukenossa kehittämässä markkinalähtöistä luonnonarvokauppaa, johon on myös kasvavaa kansainvälistä kiinnostusta. Luonnonarvomarkkinat voivat palvella monia tavoitteita.

YM korostaa, että luontokato ja ilmastonmuutos on ratkaistava yhdessä. Luonnon monimuotoisuuden turvaaminen edistää ilmastonmuutoksen hillintää ja siihen sopeutumista. Oikein suunnitelluilla sopeutumistoimilla voidaan puolestaan rajoittaa lämpenevän ilmaston aiheuttamaa luonnon monimuotoisuuden heikkenemistä. Luontopohjaisilla ratkaisuilla voidaan vähentää luontokatoa ja hillitä ilmastonmuutosta samanaikaisesti, minkä lisäksi ne tukevat esimerkiksi ruoka- ja vesiturvaa, ihmisten hyvinvointia sekä useita muita yhteiskunnallisia tavoitteita. Ennallistaminen on hyvä esimerkki toimesta, joka hyödyttää sekä ilmastoa että luontoa. EU:ssa hyväksytty ennallistamisasetus on tärkeä viesti myös kansainvälisesti: se näyttää toivottavasti muille maille esimerkkiä ja kannustaa toimiin.

Hallitus edistää kiertotaloutta monin keinoin. Suomella on kiertotalouden strateginen ohjelma, jossa on asetettu kiertotalousasteeseen ja luonnonvarojen ja materiaalien käyttöön liittyviä määrällisiä tavoitteita. Lisäksi Suomella on biotalouden kansallinen strategia, jossa tavoitteeksi on kirjattu kaksinkertaistaan biotalouden arvonlisä, luoda innovatiivisia biotalouden ratkaisuja maailman ongelmiin ja sekä korvata fossiilisten raaka-aineiden käyttöä. Kansallisen kiertotalouslain valmistelu on käynnistynyt ja sen tavoitteena on selkeyttää jätealan lainsäädäntöä, ottaa entistä vahvemmin huomioon materiaalien koko elinkaari ja edistää niiden hyödyntämistä sekä panna täytäntöön valmistelussa olevaa EU-sääntelyä. Lisäksi hallitus vauhdittaa kiertotalouden toimia mm. vapaaehtoisen Green Dealin avulla. Ripeille ja vaikuttaville toimille on todellinen tarve, sillä Suomen eri materiaalien kulutus ja jätteiden tuottaminen on korkeinta koko EU:ssa. EU:ssa tullaan vahvistamaan kiertotalouden sisämarkkinoita, erityisesti pyrittäessä pääsemään eroon luonnonvaroja koskevista haitallisista riippuvuuksista.

Globaalivastuun osalta (SDG17) Suomen haasteena on ollut laskeva tuki kansainväliseen yhteistyöhön, erityisesti kehitysyhteistyörahoituksen, ml. ilmasto- ja ympäristörahoitus, osalta. Lisäksi kulutuksemme ja tuotantomme

muissa maissa aiheuttamat kielteiset oheisvaikutukset, kuten erilaiset ympäristöpäästöt ja metsäkato, ovat merkittäviä.

Eduskunnan vuonna 2024 hyväksymässä ulko- ja turvallisuuspoliittisessa selonteossa todetaan, että ihmiskunnan yhteisenä haasteena on meneillään oleva planetaarinen kolmoiskriisi, missä ilmastonmuutoksen, luontokadon ja saastumisen turvallisuusvaikutukset kohdistuvat Suomeen sekä suoraan että välillisesti. Ilmastonmuutos ja ympäristön tilan heikentyminen vaikeuttavat myös YK:n kestävän kehityksen tavoitteiden saavuttamista ja heikentävät yhteiskuntien kestävyyttä sekä ovat merkittäviä konfliktien ja muuttoliikkeiden osatekijöitä. Myös 2024 hyväksytty kansainvälisten taloussuhteiden ja kehitysyhteistyön selonteko toteaa, että Suomi osallistuu kansainväliseen ilmasto- ja ympäristörahoitukseen ja tukee kehittyvien maiden toimia ilmastonmuutoksen hillinnässä ja siihen sopeutumisessa sekä luontokadon pysäyttämistä kansainvälisten sopimusvelvoitteidensa mukaisesti.

On välttämätöntä, että EU tukee ja edistää johdonmukaisia toimia ekologisen kestävyyskriisin ratkaisemiseksi, vaikka siihen haasteita liittyykin. Samaan aikaan olisi erittäin tärkeää saada muu maailma etenemään samaan suuntaan. Se on tärkeää paitsi kestävän kehityksen, myös EU:n kilpailukyvyn ja tasapuolisten toimintaedellytysten näkökulmasta.

Kansainvälisesti korostamme suomalaisia ratkaisuja ja osaamista. Suomen “vientituote” maailmalle on myös koko yhteiskunnan mukanaolo näiden ilmasto- ja ympäristötavoitteiden toimeenpanossa. Hyvänä esimerkkinä ovat yritysten ja toimialojen itselleen laatimat hiilineutraalius- ja luonnon monimuotoisuustiekartat. Tuemme myös pyrkimyksiä saada yritykset paremmin osaksi kansainvälisten ilmasto-, ympäristö- ja biodiversiteettisopimusten toimeenpanoa.

Suomi ja EU ovat pitäneet tärkeänä, että luonto-, ympäristö- ja ilmastotoimien rahoitusta lisätään kaikista lähteistä (ml. innovatiiviset lähteet) ja että uusia maita liittyy rahoittajamaiden joukkoon, sillä julkinen raha ei riitä haasteiden ratkaisemiseen. Ilmasto- ja ympäristörahoituksen yhteishyötyjä pitää vahvistaa, eli ilmastorahoituksella pitää voida edistää myös ympäristötavoitteita ja päinvastoin.

Monet ympäristösopimusten alla tehdyt päätökset vaikuttavat suoraan EU:n lainsäädäntöön ja sitä kautta myös kansalliseen sääntelyyn. Tämä on yksi syy, miksi Suomella tulee olla vahva edustus kansainvälisissä neuvotteluissa ja meidän tulee vaikuttaa aktiivisesti myös EU:n neuvottelukantoihin. Tätä Suomi tekeekin mm. osallistumalla laajalla asiantuntijarintamalla EU:n neuvottelukantoja valmisteleviin asiantuntijaryhmiin.